

Логвиненко Борис Олексійович,
доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕДИЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ

Права людини у сфері охорони здоров'я гарантуються Конституцією та Основами законодавства України про охорону здоров'я. На часі прийняття ключового проектного Закону, який виступає рушієм медичної реформи, а саме запроваджує систему медичного страхування замість діючої нині системи організації охорони здоров'я за бюджетним принципом.

У зв'язку із цим виникає потреба визначення того, наскільки новації медичного законодавства сприятимуть реалізації медичних прав громадян.

Так, статтею 49 Конституції України проголошено право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності. Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя [1].

У свою чергу, Основи законодавства про охорону здоров'я детально визначають у статті 6, що кожний громадянин України має право на охорону здоров'я, що передбачає: а) життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та соціальне обслуговування і забезпечення, який є необхідним для підтримання здоров'я людини; б) безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище; в) санітарно-епідемічне благополуччя території і населеного пункту, де він проживає; г) безпечні і здорові умови праці, навчання, побуту та відпочинку; д) кваліфіковану медичну допомогу, включаючи вільний вибір лікаря, вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій і закладу охорони здоров'я; е) достовірну та своєчасну інформацію про стан свого здоров'я і здоров'я населення, включаючи існуючі і можливі фактори ризику та їх ступінь; є) участь в обговоренні проектів законодавчих актів і внесення пропозицій щодо формування державної політики в сфері охорони здоров'я; ж) участь в управлінні охороною здоров'я та проведенні громадської експертизи з цих питань у порядку, передбаченому зако-

нодавством; з) можливість об'єднання в громадські організації з метою сприяння охороні здоров'я; и) правовий захист від будь-яких незаконних форм дискримінації, пов'язаних із станом здоров'я; і) відшкодування заподіяної здоров'ю шкоди; ї) оскарження неправомірних рішень і дій працівників, закладів та органів охорони здоров'я; й) можливість проведення незалежної медичної експертизи у разі незгоди громадянина з висновками державної медичної експертизи, застосування до нього заходів примусового лікування та в інших випадках, коли діями працівників охорони здоров'я можуть бути ущемлені загально визнані права людини і громадянина; к) право пацієнта, який перебуває на стаціонарному лікуванні в закладі охорони здоров'я, на допуск до нього інших медичних працівників, членів сім'ї, опікуна, піклувальника, нотаріуса та адвоката, а також священнослужителя для відправлення богослужіння та релігійного обряду [2].

Наголосимо, що Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2002 від 29.05.2002 було вирішено, що у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно: «у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається всім громадянам незалежно від її обсягу та без попереднього, поточного або наступного їх розрахунку за надання такої допомоги. Поняття медичної допомоги, умови запровадження медичного страхування, у тому числі державного, формування і використання добровільних медичних фондів, а також порядок надання медичних послуг, які виходять за межі медичної допомоги, на платній основі у державних і комунальних закладах охорони здоров'я та перелік таких послуг мають бути визначені законом [3].

Відповідно, таким законом і має стати проект «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів» [4].

Але навряд чи варто очікувати від підписання Президентом даного законопроекту вирішення усіх проблем громадян у медичній сфері. Тому, реалізації медичних прав людини у призмі медичної реформи супроводжується низкою проблемних моментів:

По-перше, як бути із закріпленою Конституцією безоплатністю медичної допомоги? Проектом пропонується, що впровадження державного гарантованого пакету – обсягу медичних послуг та лікарських засобів, повну або часткову оплату надання яких застрахованим особам держава гарантує за рахунок коштів державного солідарного медичного страхування згідно з тарифом покриття [4].

Передбачається, що у 2018 році на одного пацієнта для первинної допомоги держава виділятиме 370 грн., в 2019 – 450 грн. [5]. Як бачимо, сума не виглядає достатньою з огляду на вартість лікарських засобів та продукцію медичного призначення.

По-друге, як об'єднаним територіальним громадам утримувати заклади охорони здоров'я (лікарні, амбулаторії)? Звичайно, скорочення бюджетних видатків змушує скорочувати фінансування медицини на місцях, фактично

припиняти діяльність комунальних закладів охорони здоров'я. Це створює ще одну перешкоду для вільної реалізації права на медичну допомогу та суперечить статті 49 Конституції України в частині того, що «існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена».

По-третє, впровадження «e-health», яке поряд із проголошеним стартом електронного супроводження пацієнтів, реєстру листків непрацездатності, тощо фактичного не реалізується через відсутність та/або застарілість обладнання у медичних закладах. Редакція Інтернет-ресурсу «Медпросвіта» справедливо відмічає, що e-health є однією із складових, без яких неможливо впровадження медичної реформи. «Гроші за пацієнтом» ніколи не підуть без її функціонування. Та незважаючи на розуміння важливості проекту, останнього часу навколо e-health все більше сперечань [6].

Таким чином, успішна реалізація медичної реформи має передбачати чіткий план дій на всіх етапах її втілення, де найважливішим критерієм має бути належна реалізація медичних прав людини.

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України, 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я; Закон від 19.11.1992 № 2801-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
3. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» (справа про безоплатну медичну допомогу) № 10-рп/2002 від 29.05.2002 // Вісник Конституційного суду України. – 2002. – № 3. – Ст. 19
4. Проект Закону про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів № 6327 від 10.04.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61566.
5. Діана Куришко. Медична реформа в питаннях і відповідях // ВВС Україна від 20 жовтня 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bbc.com/ukrainian/features-41687466>.
6. Чому «реформа зірвана» і чи запрацює E-health? від 29.11.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://medprosvita.com.ua/chomu-reforma-zirvana-i-chi-zapratsuyuue-e-health/>.